

Aan: Aan het burgerinitiatief Burgerraad European Citizens Bank
Van de TransitieMotor, Geld en Democratie.

Rotterdam, 17 september 2021

Betreft: strategieherziening Europese Centrale Bank (ECB).

Aanbevelingen voor verbetering van het proces van de burgerraad en een reactie betreffende de interpretatie van het 2^e mandaat van de ECB.

Inhoud

Blz 1	Proces
Blz 2	Voorwaarden en aanbevelingen voor verbetering van het proces van de burgerraad:
Blz 2-3-4	Aanbevelingen voor een goede burgerraad.
Blz 4	Verzoek in de facilitering van de burgerraad rekening te houden met
Blz 5-6	Onderschrijven wij onderstaande reeds eerder ingebrachte stukken, nieuwsblad De Tijd. Bronvermeldingen.
Blz 7	Verbeterpunten

Beste organisatoren van de burgerraad,

Allereerst alle lof voor het initiatief om een burgerraad te organiseren inclusief de daaraan voorafgaande activiteiten om burgers te informeren en in gesprek te laten komen met experts. We juichen het initiatief van harte toe.

Tegelijkertijd willen wij graag - vanuit de door ons opgebouwde expertise betreffende het burgerberaad - een aantal kanttekeningen maken over proces en inhoud. We hopen daarmee voorstellen voor verbetering aan te dragen en het initiatief daarmee te ondersteunen. We zijn er ons van bewust dat een gebrek aan financiële middelen een beperking vormde voor de organisatie.

PROCES

Dit burgerberaad wordt niet door een overheid georganiseerd en het is op deze manier welhaast onmogelijk om aan alle voorwaarden voor een goed burgerberaad te voldoen. Zo zijn er onvoldoende mogelijkheden om uit bevolkingsregisters te selecteren. Door het ontbreken van een mandaat lijkt het ons goed om niet te veel verwachtingen te koesteren t.a.v. de werkelijke invloed van de adviezen op het beleid van de ECB. Deelname is meer bedoeld om aan de wereld te laten zien dat een burgerberaad tot zinvolle, gedragen aanbevelingen en/of besluiten kan komen. Het is ook een waardevolle bijdrage om meer bewustzijn te creëren over de werking van het geldstelsel en de verhouding tussen de ECB en de politiek, het bestuur van de Europese Unie.

Hieronder geven we aan wat volgens ons belangrijke voorwaarden zijn voor een effectief burgerberaad. Per burgerberaadkenmerk hebben we ook voorstellen voor verbetering geformuleerd. Mochten aanpassingen niet meer haalbaar zijn voor dit specifieke burgerberaad, dan biedt dit stuk aanwijzingen voor het organiseren van toekomstige burgerberaden.

Voorwaarden en aanbevelingen voor verbetering van het proces van de burgerraad:

We stellen vast dat het burgerberaad European Citizens Bank nog niet voldoet aan de voorwaarden waar een volwassen burgerberaad aan dient te voldoen. Het verzoek is, waar mogelijk:

- het burgerberaad alsnog zo in te richten dat alsnog zo veel mogelijk aan die voorwaarden wordt voldaan.
- Het permanente burgerberaad onder de aandacht te brengen in het besluitvormingsproces van de ECB / het bestuur van de Europese Unie. Het gesprek aan te gaan over verankering van het instrument burgerberaad in hun beleidscyclus (en financiering daarvan). We mogen hiervoor verwijzen naar het model van Oost België waar de deliberatieve democratie is geïnstitutionaliseerd met de instelling van een permanent burgerberaad (zie: <https://medium.com/participo/how-ostbelgien-became-a-trailblazer-in-deliberative-democracy-62c3bb1fa560>). Het burgerberaad bestaat uit 24 gelote burgers die voor anderhalf jaar zitting nemen. Zij kunnen in die tijd drie keer een burgerberaad met 50 deelnemers initiëren over een onderwerp dat het parlement volgens hen onvoldoende heeft opgepakt. Zie ook: <https://www.politico.eu/article/belgium-democratic-experiment-citizens-assembly/>
- Met voldoende kennis over het geldstelsel en burgerparticipatie, maken politici naar verwachting verreichende keuzes die de inclusieve samenleving dichterbij brengt. Wij bevelen aan bijscholing onder de aandacht te brengen op deze 2 onderwerpen voor elke politicus in het Europese bestuur.

Aanbevelingen voor een goede burgerraad.

1. **Afspiegeling en aantal:** *Criterion: de deelnemers worden geloot uit de bevolking en vormen op relevante kenmerken een afspiegeling van de bevolking.*

Relevante kenmerken zijn meestal leeftijd, geslacht, migratieachtergrond, opleiding, inkomen, woonplaats. Voor het monetair beleid zou vermogen een aanvullend kenmerk kunnen zijn.

Aangezien er geen toegang is tot bevolkingsadministraties, is het gebruik maken van aanmeldingen door potentiële deelnemers in de situatie van het ECiB welhaast onvermijdelijk. Op de pagina

<https://europeancitizensbank.eu/processes/Netherlands/f/143/?locale=nl> is niet vermeld of bij de willekeurige selectie uit de aanmeldingen wordt gestratificeerd op bepaalde kenmerken. In het vragenformulier staan wel de kenmerken: geslacht, leeftijd, beroep, opleiding, financiële kennis, thema's, nationaliteit. Wij bepleiten aanvulling met woonplaats (stad/ buitengebied) en migratieachtergrond (geen/ 1^e/ 2^e/ 3^e generatie).

Wat het aantal deelnemers aan een burgerberaad betreft wordt in zijn algemeenheid geadviseerd 100 - 150 deelnemers aan te houden. 30 deelnemers is echt heel weinig.

2. **De vraag:** *Criterion: er is een open vraag (geen ja/nee).*

De vraag in het ECiB is: welke voorstellen wil je doen aan de ECB (nu waarschijnlijk en het bestuur van de Europese Unie)? Dit is een open vraag en voldoet aan dit kenmerk.

3. **Informatievoorziening:** *criterium: de deelnemers worden geïnformeerd door wetenschappers, ngo's, ervaringsdeskundigen en belanghebbenden over de verschillende aspecten van het onderwerp. De deelnemers hebben zelf de gelegenheid aanvullende informatie op te vragen en in te brengen. Informatie dient op een voor een ieder begrijpelijke manier aangeleverd te worden. Helder mag worden waar consensus in de wetenschap over bestaat.*

De webinars op de website van ECiB zijn zeer interessant en hierin klinken verschillende standpunten door. Wellicht is er enige kleuring naar de kritische kant, maar dat is geen probleem gezien de meer behoudende informatie op de site van de ECB en in de mainstream media. Op de website van ECiB ontbreken wel links naar de informatie van de ECB (in het bijzonder naar de Strategische Evaluatie en de resultaten van de luisterbijeenkomsten: <https://www.ecb.europa.eu/home/search/review/html/index.nl.html> en <https://www.ecb.europa.eu/home/search/review/html/ecb.strategyreview002.nl.html> .

Ons inziens is het aan te bevelen om te verwijzen naar deze strategische informatie van de ECB en deze te voorzien van uitleg en andere visies.

Tevens ontbreken afwijkende visies zoals uitleg over de MMT (Modern Monetary Theory) waarin de discutabele aannames in politieke besluitvorming aan de kaak gesteld worden, de Burgerbank (democratisering van geld) met Hans van Steenberg, PlanB, geldschepping niet op basis van schuld, de visie van de Stichting Ons Geld (geldschepping op basis van betaalkracht, productief vermogen). Het is vooral het Sustainable Finance Lab dat de toon zet en dat laat niet het hele spectrum van de dialoog zien.

4. **Tijd:** *criterium: voor het burgerberaad zelf dient voldoende tijd gereserveerd te zijn om tot een goede afweging te komen.*

Er is vooral veel tijd gereserveerd voorafgaand aan het burgerberaad. De informatievoorziening lijkt buiten het burgerberaad zelf te liggen. Voor de deliberatie binnen het burgerberaad lijkt weinig tijd te zijn uitgetrokken. We geven in overweging, om voldoende tijd te nemen om tot goede aanbevelingen te komen. 2 dagen met 3 uur is te kort. Laat het aan de burgerraad over.

5. **Mandaat:** *criterium: het besluitvormende orgaan geeft vooraf aan wat ze zal doen met de aanbevelingen van het burgerberaad en hoe ze er zorg voor draagt dat de aanbevelingen serieus worden genomen.*

Het ECiB heeft geen mandaat van de ECB gekregen. Zonder een duidelijk mandaat is het haast onvermijdelijk dat deelnemers en belangstellenden het burgerberaad-proces met frustratie afsluiten. Communiceer helder naar de deelnemers dat de kans niet groot is dat de ECB, het bestuur van de Europese Unie, de aanbevelingen overneemt.

6. **Deliberatie:** *criterium: deelnemers luisteren naar elkaars inbreng en voeren een dialoog om te komen tot voorstellen waarover consensus of consent bestaat in het licht van het algemeen belang.*

We brengen in overweging het proces van de burgerberaad zo in te richten,

dat in de deliberatie- en aanbevelingsfase rekening wordt gehouden met een aantal brede uitgangspunten (zie hier onder bij Inhoud).

7. **Besluitvorming / aanbevelingsfase:**

Op de ECiB website <https://europeancitizensbank.eu/processes/Netherlands/f/143/?locale=nl> wordt de finale bijeenkomst van de burgerberaad omschreven als een 'workshop'. We raden aan om het karakter te veranderen in dat van een 'besluitvormende vergadering'.

8. **Maatschappelijk draagvlak.** Een burgerberaad wordt pas een echt burgerberaad als de bevolking breed erbij betrokken wordt. Daarom dient een burgerberaad vergezeld te gaan van een **brede maatschappelijke dialoog**. Op dit moment ontbreekt het - in Nederland - nagenoeg geheel aan media-aandacht waardoor nauwelijks burgers bij dit vraagstuk betrokken raken. Wij stellen voor alsnog aan te bevelen een brede mediacampagne op te zetten in heel Europa waarin het ECiB proces met alle bijbehorende informatie breed wordt gedeeld.

9. 8 juli 2021 heeft, onverwacht en enkele maanden eerder dan aangekondigd, de **Europese Centrale Bank (ECB) de resultaten van haar strategie herziening bekend gemaakt.**

<https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2021/html/ecb.pr210708~dc78cc4b0d.nl.htm> Deze herziening is tot stand gekomen met een erg ondoorzichtig proces en lijkt vooral een top-down besluit van de Raad van Bestuur van de ECB.

De strategische evaluatie van de ECB

<https://www.ecb.europa.eu/home/search/review/html/index.nl.html>

Er lijkt gebrek aan kennis van de burgerraad en vertrouwen in het volk uit te spreken.

Tenslotte verwijzen we graag naar de bijlage 2 voor verdere verbeterpunten uit internationale bronnen zoals Carnegie Europe.

Faciliterings- deliberatie- aanvelingsfase

Verzoek in de facilitering van de burgerraad rekening te houden met:

In de informatiefase

- De zorg voor voldoende informatie betreffende de verhouding tussen begrotingsbeleid en monetair beleid (het bestuur van de Europese Unie en de ECB). De nieuwe strategie van de ECB houdt ook duidelijk verband met het omgaan met de klimaat crisis. De financiering van de benodigde klimaatmaatregelen is gekoppeld aan de interpretatie van het 2^e mandaat van de ECB waarin de beleidsdoelen die zijn uitgezet door het bestuur van de Europese Unie, kunnen worden ondersteund door de Europese Centrale Bank.
- De Burgerraad te informeren over de strategie van het opkoopprogramma van de ECB.

In de deliberatie- en aanbevelingsfase rekening te houden met de volgende uitgangspunten:

- duurzaamheid "de tijd doorstaand". In termen van Gro Harlem Brundtland: ga zo met de samenleving en de wereld om, dat generaties na jou de zelfde mogelijkheden behouden als jij nu hebt;
- Planetary boundaries en gidsprincipes als sociale rechtvaardigheid.

<https://science.sciencemag.org/content/347/6223/1259855>

- De SDG doelen van de Verenigde Naties, zie: <https://www.sdgnederland.nl>
 - De beperking van de opwarming van de aarde tot 1,5 graad centraal te stellen in de interpretatie van het tweede mandaat. Waar het klimaat van toepassing is, het klimaatakkoord van Parijs aan te houden aangevuld met de laatste wetenschappelijke inzichten inclusief het inmiddels "uitgelekte" IPCC AR6 rapport. Een belangrijke conclusie daarin is dat de drempel waarboven opwarming als aanvaardbaar kan worden beschouwd omlaag moet. Overschrijding van 1,5 graad leidt al tot ernstige soms onomkeerbare gevolgen. Er is 40% kans dat de drempel van 1,5 graad opwarming al over 1 jaar wordt overschreden.

Onderschrijven wij onderstaande reeds eerder ingebrachte stukken.

1. het verhogen van de diversiteit binnen de raad van bestuur van de ECB

<https://europeancitizensbank.eu/processes/Netherlands/f/114/proposals/269?locale=nl>

2 te luisteren naar en raadplegen van burgers <https://europeancitizensbank.eu/processes/Netherlands/f/114/proposals/270?locale=nl>

3 introduceer een periodieke herziening van het mandaat van de ECB

<https://europeancitizensbank.eu/processes/Netherlands/f/114/proposals/271?locale=nl>

Aanvullend stellen wij voor om de periodieke herziening om de 5 jaar te laten plaatsvinden en waar nodig als omstandigheden daarom vragen. Een burgerinitiatief daartoe ingericht met een ondersteuning van 100.000 handtekeningen te laten volstaan.

4 De communicatie van de ECB moet toegankelijk zijn voor gewone burgers

<https://europeancitizensbank.eu/processes/Netherlands/f/114/proposals/272?locale=nl>

Mogen we tenslotte verwijzen naar een verhelderend artikel

Nieuwsblad De Tijd, België, opinie, 16 april 2021

Politiek moet ECB duidelijke secundaire doelstellingen geven

<https://www.tijd.be/opinie/algemeen/politiek-moet-ecb-duidelijke-secundaire-doelstellingen-geven/10298374.html> uit dit artikel:

Moet de ECB zich met meer dan alleen stabiele prijzen bezighouden, met klimaatbeleid bijvoorbeeld? Dat vergt een formele procedure waarbij zowel de Europese Raad als het Europees Parlement betrokken zijn.

Artikel 127 van het Verdrag Betreffende de Werking van de Europese Unie

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT>

bepaalt: "Onverminderd het doel van de prijsstabiliteit, ondersteunt de ECB (Europese Centrale Bank) het 'algemene economische beleid in de Unie ten einde bij te dragen aan de verwezenlijking van de in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, Maastricht 7 feb 1992

<https://wetten.overheid.nl/BWBV0001507/2013-07-01> omschreven doelstellingen van de Unie.'

Het brede scala aan doelstellingen dat in artikel 3 wordt genoemd - variërend van volledige werkgelegenheid, veiligheid, sociale rechtvaardigheid en economische groei tot milieubescherming, innovatie en andere prijzenswaardige EU-doelstellingen - geeft het bestuur van de Europese Unie en de ECB een oneindig aantal mogelijke doelstellingen.

Om de legitimiteit van de ECB met betrekking tot secundaire doelstellingen te vergroten, dienen de Raad en het Europees Parlement formeel bij deze keuzes te worden betrokken. Ze moeten bepalen op welke doelstellingen de ECB moet focussen en wat van haar wordt verwacht.

Dank voor uw aandacht. Is getekend,

Namens de TransitieMotor/Burgerberaad

De TransitieMotor is een open beweging van mensen en organisaties in Nederland die streven naar een duurzame samenleving en deze ook al op allerlei gebieden manifesteren. De TransitieMotor heeft gedurende ruim een jaar een impuls gegeven aan de transitie en draagt het initiatief weer over. De werkgroep Burgerberaad van de TransitieMotor blijft voorlopig bestaan. Wij zien het Burgerberaad als een belangrijke nieuwe vorm van democratie waarbinnen wij – de burgers -medeverantwoordelijkheid kunnen dragen voor onze toekomst.

Louise Boelens

Namens Geld en Democratie,

Geld en Democratie is een platform waarin breed informatie wordt weergegeven over klimaat, democratie en burgerberaad. De werking van het financiële systeem waaronder aanpassingen aan- en alternatieven voor het huidige geldende systeem.

Rene Visser

BIJLAGE 1 BRONVERMELDINGEN EN VERWIJZINGEN

- Informatie van de website van het burgerberaad European Citizen Bank <https://europeancitizensbank.eu/processes/Netherlands?locale=nl>
Onderwerp strategieherziening ECB
1 & 2 oktober 2021 van 10:00-13:00
<https://europeancitizensbank.eu/processes/Netherlands/f/143/?locale=nl>
Het initiatief is gelanceerd door Positive Money Europe, in samenwerking met Particitiz. Het wordt medegefinancierd door het programma European Commission's Europe for Citizens (2014-2020) programme en door Open Societies Foundation.
[Positive Money Europe](#) is een in Brussel gevestigde non-profitorganisatie die onderzoek doet en campagne voert met als doel het geldsysteem een eerlijke, democratische en duurzame economie te laten ondersteunen.
[Particitiz](#) is een Belgische organisatie die gespecialiseerd is in het bevorderen van burgerparticipatie

- **BIJLAGE II VERBETERPUNTEN.**

Carnegie-europe zet het Franse en Britse burgerberaad naast elkaar en vergelijkt.

<https://carnegieeurope.eu/2020/11/05/getting-climate-citizens-assemblies-right-pub-83133>

Het OECD doet 8 aanbevelingen om het burgerberaad te verbeteren. <https://www.oecd.org/gov/open-government/good-practice-principles-for-deliberative-processes-for-public-decision-making.pdf>

- <https://www.detransitiemotor.nl/>

<https://www.detransitiemotor.nl/burgerberaad/>

Position paper Bureau Burgerberaad (*link internet toevoegen*)

- Position paper Extinction Rebellion

<https://extinctionrebellion.nl/app/uploads/2020/11/Position-Paper-Burgerberaad.pdf>

De burgerberaadpagina, ook voor opgedane ervaring met het burgerberaad onder meer in het buitenland www.extinctionrebellion.nl/burgerberaad

De burgerberaadgids van Ectinction Rebellion

<https://extinctionrebellion.nl/burgerberaadgids-principes-en-meer/>

- Sortition Foudation <https://www.sortitionfoundation.org/how>

- Het Europees kennisnetwerk voor klimaatburgerberaden (initiatief van de European Climate Foundation) <https://knoca.eu>

- Geld en Democratie <http://www.geldendemocratie.nl/democratie-burgerberaad.html>